

Ceļ vējdzirnavas, ne aizsprostu

Valsts ir piešķirusi naudu, lai novadu pašvaldības izstrādā jauno novadu projektus. Jauno novadu veidošanā Latvijā ir dažāda pieredze. Dažviet jau top projekti, ir puslīdz skaidra administratīvā struktūra un iedzīvotājiem pieejamie pakalpojumi, citviet nākamo novadu partneri pat nesarunājas.

Jauno Cēsu novadu veidos tagadējie Amatas, Cēsu, Jaunpiebalgas, Līgatnes, Pārgaujas, Priekuļu un Vecpiebalgas novadi. Par jaunā novada modeļa izstrādi atbilstoši valsts normatīvajiem aktiem ir atbildīga Cēsu dome.

“Sarunas notiek,” saka Cēsu novada vadītājs JĀNIS ROZENBERGS un uzsver, ka jautājumu loks ir ļoti plašs un ir svarīgi diskutēt, paust viedokli ne tikai pašvaldību vadītājiem, bet arī speciālistiem. “Tā var kļūdēt šaubas, kā būs, ka viss tāpat tiks nolemts kaut kur citur. Ja speciālisti paši analizē situāciju un modelē nākotnes variantus, zūd pieņēmumi, daudzas neskaidrības,” viedokli pauž Cēsu domes priekšsēdētājs un piebilst, ka vispirms cilvēkiem jāiegūst savstarpēja uzticēšanās, jāpārlicinās, ka visiem ir viens mērķis.

Aktīvi strādā Cēsu pašvaldības Attīstības nodaļas speciālisti, iecerētas vairākas sarunas ar kaimiņu novadu speciālistiem par konkrētiem jautājumiem. Jau tikušies novadu sociālo dienestu darbinieki, par nākotnes modeli sprieduši muzejnieki, izglītības pārvalžu vadītāji. Nākamnedēļ septiņu novadu vadītāji diskutēs par jaunā novada struktūru. “Arī lemsim, kā izmantot valsts piešķirto finansējumu jaunā novada projekta izstrādei, vai modeli izstrādāt pašiem, vai izsludināt iepirkumu,” bilst J.Rozenbergs un uzsver: “Uzskatu, jo ātrāk vienosimies, vairāk izdarīsim līdz nākamajam

pašvaldību vēlēšanām, jo būs mazāk neskaidrību. Pēc vēlēšanām jaunajā novadā būs daudz *ugunsgrēku*, kas steidzami jādzēš, jo ne ikkatru situāciju var paredzēt.” J.Rozenbergs uzskata, ka, piemēram, izglītības pārvaldes - Cēsu un Amatas novada apvienotā - varētu sākt strādāt kopā agrāk. Tas svarīgi skolotājiem, lai, aizejot vasaras atvaļinājumā, viņiem ir skaidrība un jūtama stabilitāte. “Visi notiek. Visi esam ieinteresēti, lai izdotos,” pārliecināts Cēsu novada vadītājs.

Amatas novada domes priekšsēdētāja ELITA EGLĪTE arī uzsver, ka sarunas notiek. “Notiek iepazīšanās un izpēte. Visi esam piesardzīgi, gribam ievērot visas vēlmes, un tas droši vien neizdosies. Katrā novadā, pagastā gribam, lai paliek viss, ieskaitot labās iestrādes, pieredzes, gribam strauji attīstīties, būt veiksmīgāki par citiem jaunajiem novadiem,” vērtē E.Eglīte.

Viņa ir pārliecināta, ka patlaban novada modeļa izstrāde nenotiek tik ātri, bet tam arī savi iemesli. Būtiski, ka sarunas neklātienē nav tik produktīvas. “Tas, ka Cēsu novads veidojas lēnāk, nenozīmē, ka tas ir slikti. Latvijā novadi tiek apvienoti un situācijas līdzīgas. Nav jāizdomā kas no jauna, jāskatās, kā dara citi, ko izdomājuši, jāvērtē, kur kļūdījušies. Pamazām piemēri krājas,” viedokli pauž E.Eglīte un pastāsta, ka, piemēram, kaimiņu jaunajā novadā veikts apvienojamo novadu pašvaldības darbinieku un funkciju audits, tiek analizēts, cik darbinieku būs vajadzīgs, vērtējot pēc skaitļiem, nevis emocionāliem rādītājiem.

“Neredzu nekādu atšķirību no iepriekšējām reformām. Manuprāt, svarīgākais, kā strādāsim nākamgad un 2022.gadā, jāzina skaidri sasniedzamie mērķi. Valdība atvērusi daudzus likumus, jaunais Pašvaldību likums vēl nav gatavs, arī tas ievieš korekcijas. Kovida un ierobežota budžeta apstākļos pieņemt objektīvus lēmumus ir sarežģīti,” saka E.Eglīte. Viņa uzsver, ka, domājot par nākotni, ir ļoti daudz būtisku, bet neskaidru jautājumu, kuru risinājumus noteiks ministrijas. “Ministrija lems par vidusskolu tīklu. Bet ko tad darīs novadi, ko darīs Vecpie-

balga, ja tur nebūs vidusskolas? Vai ir modelis, kā tad būs? Kāds tas būs atsiets šai teritorijai?” problēmu ieskicē E.Eglīte un piebilst: “Varam vīziju uzzīmēt, bet ir ikdiena, kad mēs protam ikvienu jautājumu vai problēmu atrisināt.”

Novada vadītāja atzīst, ka ir lietas, kuras novadi var darīt kopā. Piemēram, skolu pārvalžu metodiskie jautājumi, konferenču rīkošana.

Tagadējais Amatas novads piedzīvojis divas pašvaldību reformas. Vispirms novadu izveidoja Amatas un Drabešu pagasts, tad pievienoja Nītaures, Zaubes un Skujenes pagastus. “Uzskatu, ka pašvaldības speciālistiem ir reformu pieredze. Mani uztrauc, ka reizi divās nedēļās saņemam kāda darbinieka atlūgumu. Uztrauc, ka nevis speciālistu būs par daudz, bet zinošu, pieredzējušu jaunajā novadā trūks. Mazajos novados ir pietuvināti darba apstākļi, tieši kontakti ideju īstenošanai. Labam speciālistam gribas ieceri īstenot iespējami ātri. Nedomāju, ka tagad pašvaldībās ir lieki darbinieki,” uzskata E.Eglīte.

Domājot par jaunā novada projektu, viņa atzīst, ka tā izstrāde ir darbietilpīga. “Ko darīs jaunās domes deputāti, ja viss būs izstrādāts? Nevaram būt pārliecināti, ka jaunās domes deputāti, ieraugot mūsu izstrādāto struktūru, to pieņems. Tad redzēsim, cik ieinteresēti viņi būs kaut ko mainīt vai pieņemt,” pārdomas izsaka E.Eglīte un uzsver, ka nebūt nav pesimiste un visas pašvaldības ir ieinteresētas, lai būtu labs rezultāts.

Līgatnes novada domes priekšsēdētājs AINĀRS ŠTEINS ar gandarījumu saka, ka reformas vilciens ir iekustējies pareizajā virzienā. “Būtiski, ka esam definējuši galvenās vadlīnijas. Pašvaldības pakalpojumu pieejamība pilsētās un laukos nedrīkst pasliktināties. Mūsu novadiem ir dažādas administratīvās struktūras, arī tradīcijas – tas jārespektē un jārod kompromiss,” stāsta novada vadītājs un uzsver, ka ļoti nopietns darbs būs novadu budžetu izstrāde nākamajiem gadiem. “Ir skaidrs, ka lielais novads nebūs bagātāks. Ne pašvaldībai, ne valstij reforma nedos finansiālus ieguvumus. Mums jāsaprot, cik

UZZIŅAI

Projektā ietver šādu informāciju:

- 1) apvienojamo pašvaldību iestāžu un struktūrvienību, kapitālsabiedrību, biedrību un nodibinājumu, kā arī citu pašvaldības institūciju darbības raksturojums;
- 2) jaunveidojamā novada pašvaldības iestāžu un struktūrvienību, kapitālsabiedrību, biedrību un nodibinājumu, kā arī citu pašvaldības institūciju turpmākās darbības modelis jaunizveidotajā novadā un, ja nepieciešams, arī informācija par kapitālsabiedrību, biedrību, nodibinājumu un citu pašvaldības institūciju reorganizāciju;
- 3) jaunizveidotā novada domes administrācijas pārvaldes modelis;
- 4) jaunizveidotā novada pašvaldības nolikuma projekts.

Jaunā novada pašvaldība pēc 2021. gada pašvaldību domes vēlēšanām 30 dienu laikā pēc pirmās domes sēdes pieņem lēmumu par turpmāko rīcību ar projektu.

(Ministru kabineta noteikumi “Kārtība, kādā administratīvi teritoriālās reformas ietvaros pašvaldībām piešķir valsts mērķdotāciju kopīga jaunveidojamā novada pašvaldības administratīvās struktūras projekta izstrādei”)

Pozitīvā pašvaldību pieredze (t.sk. ārvalstu) rāda, ka pašvaldību darbību lielos novados var efektīvi organizēt dažādi, piemēram:

- 1) centralizējot noteiktu funkciju izpildi;
- 2) centralizēti vadot, bet dekoncentrēti izpildot noteiktas funkcijas;
- 3) decentralizēt noteiktas funkcijas izpildei novada pilsētu vai novada pagastu pārvaldēs;
- 4) pārvaldi lielā novadā var strukturēt vairākos teritoriālos līmeņos.

Veicot pakalpojumu pārbūvi, pašvaldībām būtiski ir, lai šī pakalpojumu pārbūve tiktu veikta pēc iespējas saskaņoti ar citām pašvaldībām, informējot VARAM par veiktajām darbībām.

(Metodika 2021. gada apvienoto pašvaldību darbības uzsākšanai (VARAM))

Pēc 2021. gada 1. jūlija jaunizveidotās pašvaldības apvieno pašvaldību saimnieciskā gada budžetus un ne vēlāk kā mēneša laikā tos apstiprina.

(Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums)

naudas būs budžetā, ko ar to var izdarīt, un tikai tad varam būvēt struktūru,” vērtē A.Šteins. Viņš arī pauž pārliecību, ka nedrīkst aizmirst par tiem, kuri strādā pašvaldībās. Viņi ir speciālisti, kurus nedrīkst pazaudēt ne pirms, ne pēc reformas.

“Mums, kolēģiem, īpašu domstarpību nav. Jau vairākus gadus septiņi novadi, arī Raunas, sadarbojāmies, arī ar Cēsu pašvaldību sadarbība laba,” uzsver A.Šteins.

Pārgaujas novada domes priekšsēdētājs HARDIJS VENTS arī atzīst, ka starp pašvaldību vadītājiem nav domstarpību. “Novads veidojas. Jautājumu ir vairāk nekā atbilžu. Daudz diskutējam, jo jābūt skaidram, kā veidosies nākamā gada budžets, kas obligāti jāizdara līdz gada beigām. Svarīgs ir pašvaldību speciālistu viedoklis un redzējums,” saka H.Vents un atgādina, ka pašvaldībām nav problēmu sadarboties un to savā ziņā veicinājis “Covid - 19”, jo daudzu situāciju risinājumi jārod kopā.

Priekuļu novada domes priekšsēdētāja ELĪNA STAPULONE vērtē, ka aizvien aktīvāk un ieinteresētāk visi novadi

kopā strādā, lai taptu jaunā novada modelis. “Ir jāceļ vējdzirnavas, nevis aizsprosts. Jānoliec ambīcijas, emocijas un jādara. Jāspēj sabalansēt politiskos uzstādījumus ar reālo, jo tikai tad būs augli. Novadu pašvaldības ir atbildīgas par savas teritorijas attīstības nākotni, tagad jāgatavojas, jādomā, kā tas notiks lielajā novadā,” saka E.Stapulone un atzīst, ka, izstrādājot apvienošanās projektu, jāspēj būt kritiskiem pret sevi un jāredz tas labais, kas ir kaimiņiem, jāprot tas izmantot.

Novada vadītāja vērtē, ka visgrūtāk, viņasprāt, jaunajā novadā būs apvienot un izveidot grāmatvedību. Tiek izmantotas dažādas programmas, informācijas apjoms ļoti liels. Jaunu programmu iegāde būs dārga.

“Protams, katram darbiniekam ir ikdienas darbi, vēl jāiesaistās sarunās par nākotni, jāvērtē gan paša novads, gan jāsaka kopaina, un tas nav viegli. Ir svarīgi noteikt termiņus, lai visu pagūtu izdarīt,” teic E.Stapulone un uzsver, ka vēl nesen pašvaldības darbinieki bija satraukti par nākotni, tagad spriedze mazinājusies, jo viņi piedalās jaunā novada veidošanā, zina, kā tas notiek, kādi ir mērķi. □

Raunas nākotne skaidra

Raunas, Apes un Smiltenes novadu pašvaldības uzsākušas apvienošanās projekta un jaunizveidojamās Smiltenes novada pašvaldības struktūras izstrādi. Par to noslēgts līgums ar SIA “RP Alianse”. Pašvaldību apvienošanās projekta sagatavošanas mērķi ir: nodrošināt pamatotu, optimālu jaunizveidojamā novada pašvaldības administratīvās struktūras veidošanu, ievērojot politisko, ekonomisko, sociālo, kultūrvēsturisko un ģeogrāfisko situāciju uz vietas, nodrošināt pa-

matotu un ilgtspējīgu investīciju plānošanu jaunizveidojamā novadā, kā arī nodrošināt atklātu, efektīvu un saprotamu pašvaldību apvienošanās procesu. Sabiedrības informēšanas nolūkā projekta izstrādātāja viens no darba uzdevumiem ir organizēt sabiedrības informēšanu par sagatavoto pašvaldību apvienošanās projektu, iepazīstinot ar to Apes, Raunas un Smiltenes novadu iedzīvotājus, deputātus, darbiniekus un citus interesentus ar novada galvenajiem parametriem, ar plānoto pašvaldības administratī-

vo struktūru, funkciju īstenošanas veidu un vietu, apzināt un apkopot sabiedrības viedokli, iebildumus un priekšlikumus par pašvaldību apvienošanās projektu.

“Kopā esam visus jautājumus izrunājuši. Jaunie kolēģi pabijuši mūsu novada pašvaldības iestādēs. Nav tādu problēmu, kurām nevar rast risinājumu. Projekta izstrādātāji piedāvās apvienošanās modeli, to vērtēsim,” saka Raunas novada domes priekšsēdētāja Evija Zurģe. Viņa atzīst, ka novadu saimniekošanas struktūras ir ļoti līdzīgas, atšķiras tikai

komunālā saimniecība. Raunā par ūdenssaimniecību un siltumapgādi gādā pašvaldības saimnieciskais dienests, bet Drustos siltumapgādes nodrošināšana nodota privātuzņēmējam. Savukārt Smiltē pašvaldības pārziņā ir tikai ūdenssaimniecība, bet siltumapgādi nodrošina pakalpojuma sniedzējs. “Mums vairāk naudas tiek atvēlēts kultūrai. Nav runa par to, ka kādu iestādi varētu likvidēt, bet būs jāpierāda, kāpēc Raunai kultūra ir tik svarīga,” pastāsta E.Zurģe.

Novada domes priekšsēdētāja

atzīst, ka novada iedzīvotāji reformu, novada veidošanu ar Smiltēni un Api ir pieņēmuši. Ja sākumā bija šaubas, kuras veicināja neziņa, tagad tās zudušas. □

Lappusi sagatavojusi SARMĪTE FELDMANE

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem

MAF Mediju atbalsta fonds